



Årsrapport
2017



Årsrapport 2017

Tema/illustrasjon på forsiden:

Standard Morgen

«Standard Morgen» er frokostmøter for inspirasjon, dialog og erfaringsutveksling knyttet til standardisering. Frokostmøtene har satt søkelys på standarders bidrag til økt verdiskaping og har blitt en arena for nettverksbygging, rekruttering av nye medlemmer til komiteer og omdømmebygging.

Blant temaene som ble tatt opp i 2017 er den nye buss-standard, målemetoder for vibrasjoner fra land-basert samferdsel og vibrasjonsklasser for bygninger, miljøovervåkning i form av måling av miljøgift-konsentrasjonen i blåskjell, samordning av ledninger i grunnen og en ny standard som regulerer avtaleforholdet mellom en kommune som oppdragsgiver og leverandør av helse- og omsorgstjenester. Møtene har samlet fra 25 til 60 deltakere. For flere av dem er Standard Morgen deres første møte med standardisering. Vi har mottatt veldig gode tilbakemeldinger på de 14 frokostmøtene som ble arrangert i 2017. I gjennomsnitt har møtene skåret fem på en skala fra en til seks.

INNHold:

Dette er Standard Norge	4
Organisasjon	5
Styre og representantskap	7
Nøkkeltall	8
Årsberetning 2016	9
Resultatregnskap	16
Balanse per 31. desember	17
Kontantstrømoppstilling	19
Noter til regnskapet	20
Revisors beretning	32



Ny standard for bygging i tre

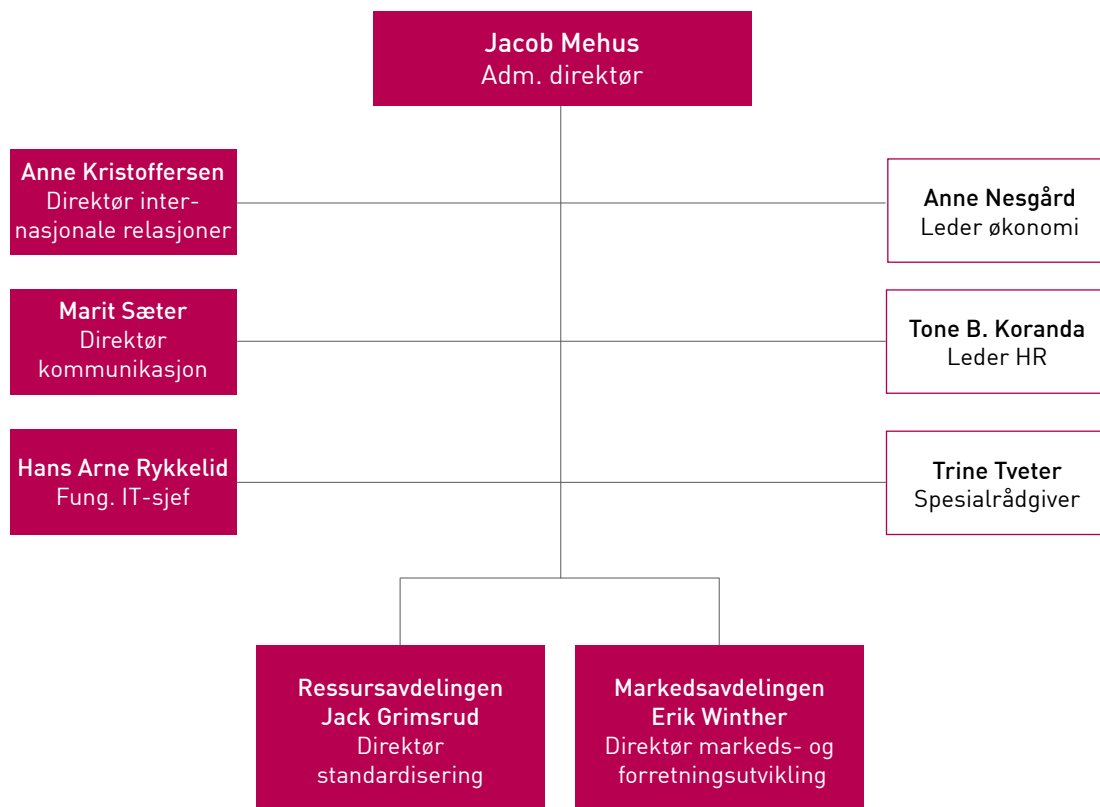
Til tross for lange tradisjoner og mye kompetanse innenfor bygging i tre, er det først i 2017 vi har fått en Norsk Standard, NS 3516, for oppføring av lastbærende trekonstruksjoner. Standarden gir felles utførelsesgrunnlag for partene i byggesaker og vil forenkle kommunikasjonen mellom byggherre, prosjekterende og utførende. Den stiller krav til kvalitetsstyring og kompetanse, og vil være en viktig kilde ved etablering av arbeidsrutiner og utarbeiding av veiledningsmateriell for bruk på alle utførelsesnivåer. Den angir også tekniske krav relatert til utførelse for å oppnå ønsket konstruksjonssikkerhet og bestandighet. Standarden omfatter lastbærende konstruksjoner av heltre, trebaserte materialer og tre i kombinasjon med andre materialer.

DETTE ER STANDARD NORGE

- Standard Norge er en upartisk og uavhengig medlemsorganisasjon. Medlemskap i Standard Norge er åpent for bedrifter, organisasjoner, myndigheter og andre.
- Standard Norge utvikler standarder på de fleste områder i samfunnet, og har enerett på å utgi Norsk Standard.
- Årlig fastsetter Standard Norge mellom 1 000 og 1 500 nye Norsk Standard. De aller fleste av disse er utarbeidet som felles europeiske standarder.
- Standard Norge eier 80 % av Standard Online AS, som er standardiseringens salgs- og markedsføringselskap.
- Standard Norge er medlem av og representerer Norge i den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO og i den europeiske standardiseringsorganisasjonen CEN.
- Standard Norge drives etter prinsippet om non-profit. Dette betyr at alle inntekter tilbakeføres til aktivt standardiseringsarbeid.
- Standard Norge startet virksomheten i 2003, men har røtter tilbake til 1923.

ORGANISASJON

Ved utgangen av 2017 hadde Standard Norge 72 medarbeidere. 69 av disse var fast ansatt, mens 3 var konsulenter eller på engasjement. Til sammen utgjorde arbeidsinnsatsen 68,3 årsverk* i 2017.



Organisasjonskart

* Antall årsverk er beregnet på grunnlag av hele året og inkluderer også de som har sluttet og begynt i løpet av 2017.

Kvalitet i helsetjenesten

NS-EN 15224 er en standard for kvalitetsledelsessystem i helsetjenesten. Den inneholder kravene fra ISO 9001, og har ytterligere krav, fortolkninger og veiledning spesifikke for helsetjenesten. Standarden retter seg mot organisasjoner som tilbyr helsetjenester, og kan brukes som et supplement til forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenester og veilederen til forskriften.

Petroleumsaktivitet i kaldt klima

Arbeidsgruppen for «Arctic Operations», under ISOs petroleumskomité, hadde i 2017 møte i Oslo med deltakere fra Russland, Canada, Finland, Frankrike, Nederland, Tyskland, Norge og International Association of Oil and Gas Producers i London. Nye standarder på dette området ble utgitt i 2017 og arbeidet med disse standardene har fått støtte fra tilskuddsordningen Arktis 2030.

Sektorstyrer og fagråd

Den faglige aktiviteten på fire områder koordineres gjennom henholdsvis Sektorstyre Bygg, anlegg og eiendom (BAE), Sektorstyre Petroleum, Sektorstyre IKT og Sektorstyre Helse og omsorg. Sektorstyrene har bred representasjon fra de respektive næringene. Dette bidrar til å sikre en god forankring på arbeidet. Ved utgangen av 2017 var Øivind Rooth, Direktoratet for byggkvalitet (DiBK), leder av Sektorstyre BAE, Per-Arne Røstasand, Statoil, leder av Sektorstyre Petroleum, Vigdis Sværen, NELFO, leder av Sektorstyre IKT og Johan Georg Røstad Torgersen, Helsedirektoratet, leder av Sektorstyre Helse og omsorg.

I tillegg til sektorstyrene har Standard Norge også et Fagråd for forbrukersaker. Fagrådet gir råd i forhold til prioriteringer og samordning av synspunkter innenfor sitt fagområde. Ved utgangen av 2017 var Audun Skeidsvoll fra Forbrukerrådet leder av fagrådet.

Arbeidsmiljø

Standard Norges arbeidsmiljøutvalg har som oppgave å ivareta de ansattes interesser vedrørende arbeidsmiljøet. Utvalget har i 2017 bestått av Jacob Mehus (adm. direktør), Ulla Gjerdrum (verneombud), Anne Gunn Rike (ansattes representant) og Tone Koranda (leder HR). Arbeidsmiljøutvalget har hatt fire ordinære møter, i tillegg til vernerunde og møte med bedriftslegen. Temaer

som har vært behandlet på årets møter har vært oppdatert brannverninstruks inkludert rapporteringsrutiner, vernerunde, rapport fra bedriftshelsetjenesten og oppdatert varslingsrutine.

Samarbeidsutvalg

Standard Norges formelle samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene foregår gjennom et samarbeidsutvalg sammensatt av de tillitsvalgte Guri Kjørven/Lene Haraldseth (Negotia), Vivian Meløysund (Tekna), Jacob Mehus (adm. direktør), Marit Sæter (direktør kommunikasjon) og Tone Koranda (leder HR). Utvalget hadde i 2017 fire møter hvor det ble behandlet saker vedrørende særavtaler og arbeidsreglement, risiko- og sårbarhetsvurdering, kundeundersøkelser, internundersøkelse, kompetanseplanlegging, kommunikasjon, organisasjons- og bemanningssituasjon, etablering av nytt IT-selskap, digitaliseringsstrategi, forsikrings- og pensjonsordninger, budsjett og strategi og funksjonsbeskrivelser.

Seniorpolitikk

Standard Norge har en seniorpolitikk hvor ansatte over 65 år kan søke om å få redusert stillingsprosenten til 80 %, lønn til 90 % og beholde pensjonsgrunnlag på 100 %. I tillegg har de mulighet til å jobbe hjemmefra én dag i uken. Ved utgangen av 2017 var tre medarbeidere i Standard Norge med på denne ordningen.

STANDARD NORGES STYRE OG REPRESENTANTSKAP

Ved utgangen av 2017 hadde styret følgende sammensetting:

Styreleder:

Øivind Christoffersen

Nestleder:

Knut Thorvaldsen, viseadministrerende direktør, Norsk olje og gass

Styremedlemmer:

Jon Sandnes, adm. direktør, Byggenæringens Landsforening

Sofie Nystrøm, avd. direktør, E-tjenesten

Asta Stenhagen, Head of Strategic Projects, Group Finance, EVRY

Guttorm Brattebø, overlege, Akuttmedisinsk avd. KSK, Haukeland Universitets-
sykehus og professor, Universitetet i Bergen

Øyvind Rongevær, utredningsleder, LO

Einar Morten Lassesen, kommunikasjonsrådgiver, ansattes representant

Vivian Meløysund, prosjektleder, ansattes representant

Observatør (fra NEKs styre):

Trond Sollie, Senior Corporate Advisor, Nemko AS

Representantskapet:

Ingebjørg Harto, direktør, NHO (ordfører)

Randi Flesland, direktør, Forbrukerrådet (varaordfører)

Valgkomiteen:

Sven Christian Ulvatne, adm. direktør, Backe Entreprenør Holding AS (leder)

Aud Nistov, fagsjef, Norsk olje og gass

Håkon Haugli, adm. direktør, Abelia

NØKKELTALL

Standarder	2017	2016	2015
Antall fastsatte Norsk Standard ¹	1 111	1 059	1 054
nasjonalt utarbeidet av disse	25	16	15
Antall oversettelser til norsk	25	31	22
Tilbaketrekkinger	860	831	669
Totalt antall gyldige Norsk Standard ¹	17 087	16 301	16 357
nasjonalt utarbeidet av disse	1 149	1 169	-
Totalt antall normative dokumenter	18 908	17 972	17 703

1 Omfatter de som er utviklet nasjonalt (NS), europeisk (NS-EN) og globalt (NS-EN ISO og NS-ISO)

Høring og avstemming	2017	2016	2015
Forslag sendt på høring (stadium 40)	1 545	1 908	1 874
Avstemming til ISO og CEN (stadium 50)	1 850	1 526	1 923

8

Norsk engasjement	2017	2016	2015
Sekretariat i ISO (inkl. lederverv) ²	39	42	45
Sekretariat i CEN (inkl. lederverv) ²	29	27	24
Antall deltakere internasjonalt	ca. 930	ca. 880	ca. 880

2 Omfatter ledelse av tekniske komiteer og arbeidsgrupper

Nasjonal innsats	2017	2016	2015
Nasjonale komiteer	215	214	191
Antall deltakere	ca. 2 700	ca. 2 500	ca. 2 260

ÅRSBERETNING 2017

Standard Norge er en uavhengig medlemsorganisasjon som utarbeider og publiserer standarder til bruk på de fleste områder i samfunnet. Organisasjonen eier 80 % av aksjene i datterselskapet Standard Online AS, som markedsfører og selger standarder og andre publikasjoner. Standard Norge har kontor på Lilleaker i Oslo.

Utarbeidelse av standarder skjer både nasjonalt og i de internasjonale standardiseringsorganisasjonene CEN (europaisk) og ISO (globalt), der Standard Norge er det norske medlemmet. Standarder utarbeides etter behov i samfunnet. Målgruppen er næringsliv, myndigheter, forbrukere, arbeidstakere og forskning/utdanning.

Norge deltar aktivt i de delene av det internasjonale arbeidet som norske interessenter prioriterer og engasjerer seg i. Verdien av deltakernes innsats overstiger på årsbasis Standard Norges samlede inntekter. Standard Norges aktive engasjement i styrende organer i CEN og ISO sikrer norsk innflytelse på utviklingen av disse organisasjonene og at det utvikles standarder i overensstemmelse med våre nasjonale behov.

Hovedpunkter 2017

Standardisering innebærer utarbeidning av krav og spesifikasjoner for varer, tjenester og prosesser. Bruk av standarder bidrar til mer effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser. Standarder reduserer handelshindringer og sikrer at varer og tjenester har tilsiktet kvalitet og egenskaper i samsvar med krav fra marked og myndigheter.

Bruken av standarder og standardisering øker både innenfor tradisjonelle bruksområder og på nye områder som følge av den teknologiske utviklingen. Standard Norges stilling som den ledende standardiseringsorganisasjonen i Norge og som Norges deltaker i internasjonalt standardiseringsarbeid er styrket i 2017.

Standard Norge ble i 2017 valgt inn i CENs styre, ISOs tekniske styre og i to andre viktige policygrupper i ISO, henholdsvis innenfor kommersialisering og IT-strategi. Dette er i tråd med målene vi har satt for våre internasjonale ambisjoner.

Produksjonen av standarder har i 2017 vært på tilsvarende nivå som i 2016. Dette gjelder også utviklingen av nasjo-



Bruk av standarder i tilknytning til regelverk

Standarders evne til å møte behovene i markedet er avgjørende for om de er effektive som støtte for bedre regulering. Standard Norge har utgitt to veiledninger på norsk som er tilgjengelig for gratis nedlasting. SN-CEN/CLC Guide 30 Veiledning for regelverksutformere gir en innføring i bruken av markedsbaserte standarder i gjennomføringen av regelverk og offentlig politikk i EU, EFTA, og land som følger reglene for det indre markedet i Europa. Veiledning P-779 Bruke og henviser til ISO- og IEC-standarder for å støtte regelverksutforming gir tilsvarende veiledning knyttet til globale standarder.

nale standarder. I 2017 ble det fastsatt 1 111 nye Norsk Standard, mens 860 standarder ble trukket tilbake. Det totale antallet Norsk Standard og andre normative dokumenter var ved utgangen av 2017 18 908.

I 2017 har Standard Norge revidert 10 NORSOK-standarder (standarder for å sikre norsk sokkels konkurranseposisjon) og tidligere revisjonsetterslep er nå tatt igjen. Kvaliteten på NORSOK-porteføljen er god og standardene oppnår høy nasjonal og internasjonal anerkjennelse. Fokusområdet i 2017 for NORSOK-arbeidet var digitalisering.

Salget av standarder har økt også i 2017. Økningen har vært innenfor digitale abonnementer, salg av NORSOK-standarder og totalleveranser til petroleumsindustrien og generell høy etterspørsel etter standarder.

Digitalisering fortsetter å spille en stor rolle for utvikling, salg og bruk av standardene. Standard Norge har derfor arbeidet med utvikling av en digitaliseringsstrategi i samarbeid med Standard Online. Strategien skal angi retningen for digitalisering av varer, tjenester og systemer i både Standard Norge og Standard Online. Det vil i tillegg bli utarbeidet et digitalt veikart for de ulike aktivitetene.

Digitaliseringsstrategien ble ferdigstilt primo 2018.

Standard Norge har flere viktige utviklingsprosjekter for å i større grad automatisere produksjon og håndtering av standarder og samtidig kunne møte forventningene i markedet om å bruke standarder mer integrert i forretningsprosessene. Denne utviklingen er ressurskrevende. Fra årsskiftet skilte derfor Standard Norge ut IT-avdelingen i et eget selskap, Standards Digital. Hensikten er å få til et samarbeid med andre standardiseringsorganisasjoner om fremtidens IT-løsninger. Standard Norge deltar også aktivt i grupper i CEN og ISO der det diskuteres felles digitale systemer og løsninger.

I en serie frokostmøter, kalt «Standard Morgen», er det gjennom året skapt et møtested for inspirasjon, dialog og erfaringsutveksling knyttet til standardisering. Standard Morgen har framhevet Standard Norges rolle som samfunnsbygger med sterk merkevare og godt omdømme, og satt søkelys på standardenes nytteverdi for økt verdiskaping. Noen av temaene som er presentert er en ny standard som vil bidra til redusert «skreddersøm» av busser i Norge, målemetoder for vibrasjoner fra landbasert samferdsel og vibrasjonsklasser for bygninger,



Veiledning til ISO 9001

SN-ISO/TS 9002 er ideell for virksomheter som ønsker en bedre forståelse av kravene i NS-EN ISO 9001. Dokumentet inneholder ingen nye krav, men gir eksempler og veiledning punkt for punkt. Det kan brukes av alle typer organisasjoner, uavhengig av om de produserer varer eller tjenester, kompleksitet, aktiviteter, antall ansatte eller om det er en privat eller offentlig virksomhet.



Norsk Standard for kvalitet på skrei

Vi er opptatt av kvaliteten på maten vi spiser. Norsk Standard for kvaliteten på skrei, NS 9406, ble utgitt i revidert utgave i 2017. Den har kriterier for hel fisk og biprodukter, og nytt i denne utgaven er økt oppmerksomhet på kvalitetskriterier for filetprodukter. Ifølge standarden skal filetprodukter av skrei være hvite med fast fiskekjøtt og filetproduktene skal være pakket innen 24 timer etter fangst. Ved å følge de nye kvalitetskravene har norske sjømatbedrifter mulighet til å tilby skrei av stabil, førsteklasses kvalitet til kunder i inn- og utland.

miljøovervåkning i form av måling av miljøgiftkonsentrasjonen i blåskjell, samordning av ledninger i grunnen og en ny standard som regulerer avtaleforholdet mellom en kommune som oppdragsgiver og en leverandør av helse- og omsorgstjenester. Standard Morgen har samlet fra 25 til 60 deltakere, og flere av deltakerne er nye i forhold til standardisering. Det er veldig god tilbakemelding på de 14 frokostmøtene som ble arrangert i 2017 (fem på en skala fra en til seks).

Styret har i 2017 hatt fem styremøter. Styret har lagt vekt på god økonomistyring og at Standard Norge skal være en effektiv og profesjonell standardiseringsorganisasjon til det beste for medlemmer og interessenter. Styret har hatt tett oppfølging av Sarepta-prosjektet og etablering av IT-ressursene i et eget IT-selskap for å redusere organisasjonens sårbarhet. Styret har vært opptatt av samarbeidet med Nærings- og fiskeridepartementet og oppfølging av Standard Norges internasjonale forpliktelser både når det gjelder medlemskapskriterier og rapportering i henhold til forordningen om standardisering. Styret har vektlagt gode prosesser for å styrke samarbeidet med sektorstyrer og fagråd for å trekke på den kompetansen de besitter innenfor de ulike fagområdene.

Standard Norge har et risikostyringssystem for oppfølging av de kritiske delene av virksomheten i henhold til kravene i NS-EN ISO 9001 og NS-EN ISO 14001.

I 2017 ble vi resertifisert i henhold til nye versjoner av disse standardene.

Fortsatt drift

Standard Norge har ikke økonomisk erverv som formål. Det anses likevel som avgjørende at organisasjonen har en sunn økonomi og en tilfredsstillende soliditet. Styret konstaterer at så er tilfelle.

I samsvar med regnskapsloven § 3-3a bekreftes det at forutsetningene om fortsatt drift er til stede.

Framtidig utvikling

Styret baserer virksomheten på Standard Norges strategiplan som gjelder for perioden 2014-2018. I planen er det definert strategiske mål for tre satsingsområder (helse og omsorg, samferdsel, og energi og petroleum), tre prioriterte vekstområder (bygg, anlegg og eiendom, IKT og styringssystemer) og tre prioriterte målgrupper (myndigheter, bransjeorganisasjoner og kunnskaps- og forskningsformidling). Områdene har potensial for økt standardiseringsaktivitet som vil gi bedret økonomi, økt effektivitet og forenkling både for virksomheter og samfunnet. Det utarbeides årlige mål innenfor alle områdene.

Styret har initiert arbeidet med en ny konsernstrategi som vil gjelde fra 2019. Den igangsatte prosessen vil gjennomføres i 2018 med bred involvering fra medlemmer, styrende organer og ansatte.

Høsten 2017 igangsatte styret en uavhengig utredning om hensiktsmessigheten av en samlet standardiseringsorganisasjon i Norge etter vedtak i representantskapet. Styret har arbeidet med mandat for arbeidet og valg av konsulent. Konsulentene har igangsatt intervjuer med interessenter. Styret vil følge opp denne uavhengige utredningen om standardisering, og legge fram resultatet av dette arbeidet for representantskapet på årsmøtet i mai 2018.

Styret følger opp føringene i strategien gjennom rapportering av aktiviteter knyttet til satsingsområdene og vekstområdene. Det er viktig at økonomien er robust nok til å håndtere nødvendige IT-investeringer for å gjennomføre framtidig utviklingsbehov. Nye digitale løsninger krever standarder for å sikre interoperabilitet, effektivitet og sikkerhet. Styret er opptatt av å sikre Norges digitale posisjon gjennom bruk av standarder. Dette vil kunne styrke virksomhetenes konkurranseevne og sikre samfunnsinteressene.

98 % av standardene utarbeides i internasjonale standardiseringsorganisasjoner. Styret er derfor opptatt av Standard Norges rolle og ambisjonsnivå i internasjonal standardisering. I europeisk politikk er bruk av standarder viktig både

i den nye indre markedsstrategien og i arbeidet med digitalisering.

Utvikling og bruk av standarder som supplement til regelverket er viktig i årene framover. På enkelte områder er tendensen at myndigheter velger å lage egne standarder. Styret vil arbeide videre med Standard Norges rolle på dette området.

Standard Norge tilfredsstiller kravene som er gitt i forordningen om standardisering, 1025/2012. Dette sikrer åpenhet og tilgjengelighet rundt standardiseringsprosessene og at de gjennomføres i henhold til anerkjente prosedyrer som sikrer deltakelse og involvering fra alle interessenter.

Samarbeidet mellom de nordiske landene, Nederland og Østerrike er fortsatt viktig og omfatter policy-saker, produkt- og tjenesteutvikling og systemutvikling. Standard Norge har ledet et felles nordisk prosjekt for å vurdere økonomisk nytteverdi av standardisering etter modell fra den britiske studien publisert av BSI i 2015. Resultatet av dette arbeidet vil legges fram våren 2018.

Redegjørelse for årsregnskapet

Omsetningen i Standard Norge økte fra



Den første internasjonale standarden for bærekraftige innkjøp

Det blir stadig viktigere å sikre at alle leverandører opptrer etisk, at varer og tjenester er bærekraftige, og at avgjørelser vedrørende anskaffelser tar hensyn til sosiale, økonomiske og miljømessige forhold. Standarden NS-ISO 20400 for bærekraftige innkjøp skal bidra til at bærekraftige valg blir en naturlig del av innkjøpsprosedyren for organisasjoner. Standarden definerer blant annet prinsipper for bærekraftige innkjøp, som kontroll, åpenhet, respekt for menneskerettigheter og etisk adferd.



Visuelle ledesystemer for rømning

NS 3926 beskriver utforming og bruk av visuelle komponenter for ledesystemer i byggverk. Den inkluderer veiledning i bruk av materialer, utforming, installasjon, kontroll og vedlikehold. Standarden inneholder flere kriterier rettet mot ansvarlig foretak for utarbeidelse av brannkonsept som underlag for detaljprosjektering og utførelse.

132,0 mill. kroner i 2016 til 139,0 mill. kroner i 2017. Tilsvarende tall for konsernet var henholdsvis 194,5 mill. kroner og 202,2 mill. kroner. Standard Norge oppnådde i 2017 et driftsresultat på 6,0 mill. kroner mot 8,5 mill. kroner i 2016, mens konsernet fikk et driftsresultat på 12,3 mill. kroner i 2017 mot 15,0 mill. kroner i 2016. Netto finansresultat er positivt med 0,9 mill. kroner for Standard Norge og 0,9 mill. kroner for konsernet. Årsresultatet for Standard Norge gikk fra 8,8 mill. kroner i 2016 til 6,8 mill. kroner i 2017. For konsernet endret årsresultatet seg fra 14,0 mill. kroner i 2016 til 12,5 mill. kroner i 2017.

I løpet av 2017 er det gjennomført balanseførte investeringer i Standard Norge på 0,4 mill. kroner. I konsernet er det gjennomført balanseførte investeringer på 9,6 mill. kroner.

Samlet kontantstrøm fra driften i Standard Norge var 12,9 mill. kroner og fra investering - 0,7 mill. kroner. Likviditetsbeholdning per 31. desember 2017 er 39,7 mill. kroner. For konsernet var kontantstrøm fra drift 20,4 mill. kroner. Konsernet brukte 9,6 mill. kroner på investeringer i 2017. Likviditetsbeholdningen i konsernet var 52,8 mill. kroner per 31. desember 2017.

Verken Standard Norge eller konsernet har rentebærende gjeld ved utgangen av 2017. Likviditeten er styrket gjennom året og bankinnskudd utgjorde 58 % av totalkapitalen per 31. desember 2017.

Totalkapitalen var ved utgangen av året 68,7 mill. kroner sammenlignet med 58,8 mill. kroner ved utgangen av 2016. Organisasjonens egenkapital er 33,0 mill. kroner per 31. desember 2017 mot 26,2 mill. kroner foregående år. Egenkapitalandelen er 48,1 % mot 44,5 % i 2016. Egenkapitalen i konsernet er 52,9 mill. kroner og tilsvarer en egenkapitalandel på 54,5 % mot 50,5 % i 2016.

Finansiell risiko

Standard Norge har etablert styringssystemer som generelt reduserer risikoen virksomheten kan være eksponert for.

Statstilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet utgjør ca. 22,5 % av organisasjonens driftsinntekter. Dette viser at aktivitetsnivået i betydelig grad er avhengig av tilskuddets størrelse i årene framover.

Standard Norges plassering av midler hos forvalter har en relativt lav risikoeksponering og ga positiv avkastning på 5,0 % i 2017. Utover dette har ikke Standard Norge eiendeler eller gjeld som medfører finansiell risiko.

Valutarisiko

Virksomheten har begrenset valutaeksponering. Dette gjelder kun betaling av medlemskapsavgifter til CEN og ISO.

Kredittrisiko

Risiko for tap på fordringer er vurdert som lav. Dette henger sammen med at en stor andel av inntektene kommer fra

offentlige etater samt at datterselskapet Standard Online AS i stor grad selger produktene til medlemsorganisasjoner og andre veletablerte kunder.

Likviditetsrisiko

Standard Norge dekker sitt behov for driftskapital med egne omløpsmidler.

Arbeidsmiljø

Det totale sykefraværet i Standard Norge var i 2017 3,5 %, hvorav fravær utover 16 dager utgjorde 2,2 %. Sykefraværet tidligere år har variert mellom 2,6 % og 5,5 %. Standard Norge følger opp sykefravær i henhold til IA-avtalen. Organisasjonen har bedriftslegeordning, verneombud og et aktivt arbeidsmiljøutvalg. Det er godt samarbeid med de ansatte for å avdekke og realisere muligheter for bedre arbeidsmiljø. Årlig gjennomføres det vernerunde, arbeidsmiljøundersøkelse og ved behov også ergoterapeutundersøkelse. Oppfølging av disse bidrar til å redusere uheldige miljøbelastninger på den enkelte og gir dermed økt trivsel.

Likestilling

Standard Norge er opptatt av likestilling i hele organisasjonen. Kvinner utgjør 33 % av styret (3 kvinner, 6 menn) og 33 % av ledergruppen (2 kvinner, 4 menn). Blant de fast ansatte i Standard Norge er 46 % kvinner (32 kvinner, 37 menn). For

hele konsernet med 91 fast ansatte er andelen kvinner på 55 % (50 kvinner, 41 menn).

Diskriminering

Standardiseringsarbeidet foregår i stor grad på internasjonalt nivå, og ansatte må forholde seg til en rekke nasjonaliteter, språk og livssyn. Over år er det derfor utviklet gode holdninger blant ansatte, og diskriminering oppleves ikke som noe problem verken i forhold til kjønn, alder, seksuell orientering, etnisk bakgrunn, livssyn eller nedsatt funksjonsevne.

Forskning og utvikling

Standard Norge deltar som partner i forskningsprosjekter nasjonalt og internasjonalt der dette er relevant. Representanter fra forskningsmiljøene deltar i standardiseringsarbeidet. Det pågår prosjekter for utvikling av effektive IT-løsninger for kunder og internt i organisasjonen.

Ytre miljø

Standard Norge driver kontorvirksomhet i leide lokaler og har ingen spesielle utslipp av miljømessig art. I det daglige arbeidet er organisasjonen opptatt av tiltak som har positiv innvirkning på miljø og klima. Krav av miljømessig art ble spesielt tatt hensyn til ved valg av nye lokaler. Standard Norge er sertifisert i henhold

Internasjonale standarder for transport og lagring av CO2 (CCS)

Norske CCS-eksperter fra næringslivet, myndigheter, forskning og utvikling har deltatt aktivt i arbeidet med to internasjonale standarder for transport og geologisk lagring av CO2, ISO 27913 og ISO 27914, som ble lansert i 2017. Standardene skal bidra til å realisere konkrete fullskala-prosjekter både nasjonalt og internasjonalt, og styrke innsatsen mot global oppvarming. De representerer viktig internasjonal kunnskap og erfaring for gjennomføring av det norske fullskalaprojektet, og gir industrien en felles plattform for tryggere og mer kostnadseffektiv transport og lagring av CO2.

Veiledning til NS 3420

En ny veiledning gir støtte ved utarbeidelse av beskrivelser med bruk av NS 3420 *Beskrivelsestekster for bygg, anlegg og installasjoner*. Slike beskrivelser inngår i konkurransegrunnlag for inngåelse av kontrakt for utførelse av bygge- og anleggsarbeid, og angir ytelsene oppdragergiveren ønsker tilbud på.

til kravene i miljøstyringssystemet NS-EN ISO 14001. Forøvrig gir standardene som organisasjonen er med å utvikle, betydelige bidrag for å hjelpe næringslivet og samfunnet generelt til å oppnå bedre ressursutnyttelse og miljø.

Årsresultat og disponering

Standard Norges virksomhet ga i 2017 et resultat på 6 847 495 kroner. Konsernets årsresultat var på 12 455 548 kroner. Styret forslår følgende disponering av årsresultatet for Standard Norge:

Annen egenkapital	kr 6 847 495
<hr/>	<hr/>
Totalt disponert	kr 6 847 495

Oslo, 18. april 2018
I styret for Standard Norge

 Øivind Christoffersen styreleder	 Knut Thorvaldsen nestleder	 Guttorm Brattebø	 Øyvind Rongevær
 Asta Stenhagen	 Jon Sandnes	 Sofie Nystrøm	 Vivian Meløysund
 Einar Morten Lassen			 Jacob Mehus Adm. direktør

RESULTATREGNSKAP

MOR				KONSERN	
2016	2017		Note	2017	2016
DRIFTSINNEKTER					
62 486 780	69 749 742	Salgsinntekter		134 481 548	126 491 568
30 800 000	31 200 000	Statstilskudd		31 200 000	30 800 000
38 709 329	38 046 989	Andre driftsinntekter		36 555 613	37 251 346
131 996 109	138 996 730	SUM DRIFTSINNEKTER	2	202 237 161	194 542 914
DRIFTSKOSTNADER					
12 471 574	13 243 309	Varekostnader		46 803 127	42 590 479
74 768 840	78 100 743	Lønnskostnader m.m.	6, 7	93 273 427	89 317 735
2 908 854	2 911 181	Ordinære avskrivninger	3	5 459 941	7 585 556
-	-	Nedskrivning av varige driftsmidler	3	-	1 968 022
33 297 963	38 754 519	Andre driftskostnader	3, 6	44 386 808	38 123 052
123 447 230	133 009 751	SUM DRIFTSKOSTNADER		189 923 303	179 584 844
8 548 878	5 986 979	DRIFTSRESULTAT		12 313 858	14 958 070
29 221	359 166	Renteinntekter		642 852	369 200
224 886	547 538	Andre finansinntekter	10	547 538	224 886
39 159	2 419	Rentekostnader		239 391	139 338
10 160	43 769	Andre finanskostnader		43 769	10 160
204 788	860 516	FINANSRESULTAT		907 230	444 588
8 753 667	6 847 495	RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		13 221 088	15 402 658
-	-	Skattekostnad på ordinært resultat	11	765 540	1 441 145
8 753 667	6 847 495	ÅRSRESULTAT		12 455 548	13 961 513
OVERFØRINGER					
8 753 667	6 847 495	Overført til/(fra) annen egenkapital		11 333 934	12 919 944
-	-	Overført til minoritetsinteresse		1 121 615	1 041 569
8 753 667	6 847 495	SUM OVERFØRINGER		12 455 548	13 961 513

BALANSE PER 31. DESEMBER

MOR		KONSERN			
2016	2017	EIENDELER	Note	2017	2016
Anleggsmidler					
Immaterielle eiendeler					
7 334 711	4 889 807	Web-design, software	3	20 627 815	16 270 687
-	-	Utsatt skattefordel	11	866 767	689 044
7 334 711	4 889 807	Sum immaterielle eiendeler		21 494 582	16 959 731
Driftsmidler					
1 072 637	1 016 163	Driftsløsøre, inventar o.a. utstyr	3	1 124 553	1 318 925
1 072 637	1 016 163	Sum driftsmidler		1 124 553	1 318 925
Finansielle anleggsmidler					
2 400 000	2 652 000	Aksjer i datterselskap	4	-	-
2 400 000	2 652 000	Sum finansielle anleggsmidler		-	-
10 807 347	8 557 970	SUM anleggsmidler		22 619 135	18 278 656
Omløpsmidler					
-	-	Varelager	13	281 302	418 888
Fordringer					
10 341 373	9 059 510	Kundefordringer	9	6 392 814	8 285 370
110 513	771 065	Andre kortsiktige fordringer	7,11,14	4 262 268	845 173
10 451 886	9 830 575	Sum fordringer		10 655 082	9 130 543
Finansielle omløpsmidler					
10 098 068	10 607 398	Korsiktige finansplasseringer	10	10 607 398	10 098 068
10 098 068	10 607 398	Sum finansielle omløpsmidler		10 607 398	10 098 068
27 478 290	39 693 038	Bankinnskudd, kontanter	5	52 847 436	42 059 269
48 028 244	60 131 010	SUM omløpsmidler		74 391 218	61 706 768
58 835 591	68 688 980	SUM EIENDELER		97 010 353	79 985 424

MOR		KONSERN			
2016	2017	EGENKAPITAL OG GJELD	Note	2017	2016
Egenkapital					
Opptjent egenkapital					
26 181 519	33 029 014	Annen egenkapital	8	48 399 772	37 065 837
-	-	Minoritetsinteresser	8	4 490 694	3 321 080
26 181 519	33 029 014	SUM egenkapital		52 890 466	40 386 917
Gjeld					
Avsetning forpliktelser					
9 228 391	9 333 822	Pensjonsforpliktelser	7	9 333 822	9 228 391
9 228 391	9 333 822	Sum avsetning forpliktelser		9 333 822	9 228 391
Kortsiktig gjeld					
4 399 374	7 607 991	Leverandørgjeld		9 076 713	6 297 417
-	-	Betalbar skatt	11	-	1 148 225
5 864 264	5 764 216	Skyldige off. avgifter	5	7 186 502	7 226 014
13 162 043	12 953 937	Annen kortsiktig gjeld	12	18 522 850	15 698 459
23 425 681	26 326 144	Sum kortsiktig gjeld		34 786 065	30 370 115
32 654 072	35 659 966	SUM gjeld		44 119 887	39 598 506
58 835 591	68 688 980	SUM EGENKAPITAL OG GJELD		97 010 353	79 985 423

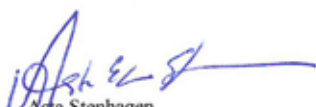
Lilleaker, 18. april 2018
I styret for Standard Norge


Øivind Christoffersen
Styreleder


Knut Thorvaldsen
Nestleder


Guttorm Brattebø
Styremedlem


Øyvind Rongevær
Styremedlem

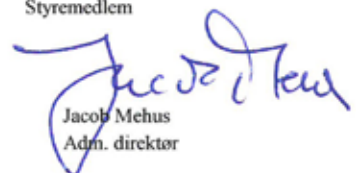

Asta Stenhagen
Styremedlem


Jon Sandnes
Styremedlem


Sofie Nystrom
Styremedlem


Vivian Meløysund
Styremedlem


Einar Morten Lassesen
Styremedlem


Jacob Mehus
Adm. direktør

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

MOR			KONSERN	
2016	2017		2017	2016
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter				
8 753 667	6 847 495	Resultat før skattekostnad	13 221 088	15 402 658
-	-	Periodens betalte skatt	-1 148 225	-
2 908 854	2 911 181	Ordinære avskrivninger og nedskrivninger	5 459 941	9 553 578
-	-	Endring varelager	137 586	-621
-828 347	1 281 863	Endring i kundefordringer	1 892 556	-1 138 828
-151 714	-509 330	Endring markedsbasert verdipapirportefølje	-509 330	-151 713
-967 635	3 208 617	Endring leverandørgjeld	2 779 296	-529 676
4 761 117	-968 706	Endring i andre tidsavgrensingsposter	1 782 710	4 652 663
-	-	Skattefunnsmidler til gode	-3 358 188	-1 007 290
-27 934	105 431	Forskjellen mellom kostnadsført og betalt pensjon	105 431	-29 300
14 448 008	12 876 550	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	20 362 865	26 751 470
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
-417 014	-409 803	Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler og immaterielle eiendeler	-9 622 697	-2 431 700
-	-252 000	Innbetalinger ved realisasjon av verdipapir	-	-
-417 014	-661 803	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-9 622 697	-2 431 700
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter				
-	-	Innbetaling fra minoritet i konsern	48 000	-
-	-	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	48 000	-
14 030 994	12 214 747	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	10 788 168	24 319 770
13 447 296	27 478 291	Kontanter og kontantekvivalenter 1. jan.	42 059 269	17 739 499
27 478 290	39 693 038	Kontanter og kontantekvivalenter 31. des.	52 847 437	42 059 269

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET FOR 2017

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og norske regnskapsstandarder. Organisasjonens regnskapsår er fra 1. januar til 31. desember. Alle beløp er i norske kroner.

Konsern

Konsernregnskapet inkluderer Standard Norge og selskaper som Standard Norge har bestemmende innflytelse over. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier mer enn 50 % av aksjene i selskapet, og konsernet er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet. Minoritetsinteresser inngår i konsernets egenkapital.

I konsernregnskapet erstattes posten aksjer i datterselskap med datterselskapets eiendeler og gjeld. Konsernregnskapet utarbeides som om konsernet var en økonomisk enhet. Transaksjoner, urealisert fortjeneste og mellomværende mellom selskapene i konsernet er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapet følger de samme regnskapsprinsipper som morselskapet.

Oppkjøpsmetoden benyttes ved regnskapsføring av virksomhetssammenslutninger. Kjøpte datterselskaper regnskapsføres i konsernregnskapet basert på morselskapets anskaffelseskost. Anskaffelseskost tilordnes

virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld i datterselskapet, som oppføres i konsernregnskapet til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Eventuell merverdi ut over hva som kan henføres til identifiserbare eiendeler og gjeld balanseføres som goodwill. Goodwill behandles som en residual og balanseføres med den andelen som er observert i oppkjøpstransaksjonen. Merverdier i konsernregnskapet avskrives over de oppkjøpte eiendelenes forventede økonomiske levetid.

Selskaper som er kjøpt eller solgt i løpet av året inkluderes i konsernregnskapet fra det tidspunktet kontroll oppnås og inntil kontroll opphører.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er tilsvarende kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet ikke forventes å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig lån

Ledelsessystem for antikorrupsjon

Hvert år blir det betalt over 1000 milliarder amerikanske dollar i bestikkelser, viser anslag fra Verdensbanken. Det har betydelige konsekvenser for politisk stabilitet, forretningsdrift, internasjonal handel og fattigdom. For å bekjempe korrupsjon og øke etisk bevissthet må man ha gode prosesser, kjenne sine samarbeidspartnere og være villig til å ta samfunnsansvar. Standarden for antikorrupsjon, NS-ISO 37001, omfatter regler om policy, prosedyrer for kontroll, opplæring, risikovurdering, rapportering, korrigerende tiltak og tilbørlig aktsomhet. Standarden skal hjelpe alle type organisasjoner å etablere et robust system for å motarbeide korrupsjon.

balanseføres til nominelle verdier på etableringstidspunktet, og korrigeres ikke til virkelig verdi som følge av renteendringer.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet, uten hensyn til senere renteendringer.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til balansedagens kurs. Kursgevinster og kurstap knyttet til varesalg og varekjøp i utenlandsk valuta klassifiseres som driftsinntekter og vareforbruk.

Driftsinntekter

Vederlag for salg av standarder og kursinntektsføres i den periode leveransen finner sted. Standard Norges royalt fra datterselskap inntektsføres i samme periode som datterselskapet rapporterer salget. Statsstøtte inntektsføres i det kalenderår bevilgningen gjelder. Eksterne tilskudd til utvikling av standarder inntektsføres når utviklingsarbeidet finner sted. Mottatt tilskudd som ikke er opptjent inngår blant annen kortsiktig gjeld.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært over driftsmidlenes forventede økonomiske levetid. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende og inngår blant andre driftskostnader. Påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Skillet mellom vedlikehold og påkostning/forbedring regnes i forhold til driftsmidlets stand ved vår anskaffelse av driftsmidlet. Innredning i leide lokaler balanseføres og avskrives over leiekontraktens løpetid.

Leieavtaler

Driftsmidler som leies på betingelser som i det vesentlige overfører de økonomiske rettigheter og forpliktelser til enheten (finansiell leasing), balanseføres under byg-

ninger, maskiner, inventar o.l. og medtas som forpliktelse under rentebærende langsiktig gjeld til nåverdien av minimumsleien. Driftsmidlet avskrives over antatt økonomisk levetid, og forpliktelsen reduseres med betalt leie etter fradrag for beregnet rentekostnad. Operasjonelle leieavtaler kostnadsføres løpende.

Aksjer og andeler i datterselskaper

Aksjer i datterselskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Kostprisen økes når morselskapet tilfører datterselskapet økt egenkapital ved kapitalutvidelse. Kostprisen reduseres når mottatt utbytte fra datterselskapet overstiger vår andel av opptjent egenkapital i selskapet etter kjøpet.

Aksjer i andre selskaper (omløpsaksjer)

Aksjer og andre finansielle instrumenter som inngår i en handelsportefølje vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Virkelig verdi er børskurs eller tilsvarende observerbar markedsverdi. Mottatt utbytte og andre overskuddsutdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

Varer

Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Virkelig verdi er estimert salgsverdi etter fradrag for beregnede nødvendige utgifter for gjennomføring av salget (netto salgsverdi). For tilvirkede varer medtas en forholdsmessig andel av direkte og indirekte variable og faste tilvirkningskostnader (basert på normal kapasitet).

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetningen til tap gjøres på grunnlag av individuell vurdering av fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke påregnelig tapsrisiko.

Gjeld

Gjeld balanseføres til nominelt gjeldsbeløp.



Ny viktig kuldestandard

Den nye kuldestandarden NS-EN 378 *Kuldeanlegg og varmpumper* er oversatt til norsk og det er gitt ut en egen gratis veiledning. Standarden omfatter krav til sikkerhet for personer og eiendom, veiledning for beskyttelse av miljøet og etablerer prosedyrer for drift, vedlikehold og reparasjon av kuldeanlegg, og gjenvinning av kuldemedium. Den omtaler også økt bruk av klimasmarte kuldemedier som kan være brannfarlige, giftige eller brukes under høyt trykk.

Skatter

Standard Norge er en allmenntilgjengelig medlemsorganisasjon og er ikke skattepliktig. Datterselskapet er imidlertid skattepliktig. Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt/utsatt skattefordel for datterselskap. Utsatt skatt beregnes på grunnlag av de midlertidige forskjellene som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, og på grunnlag av eventuelt ligningsmessig underskudd ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skatteminuserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode, utlignes. Utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og på underskudd til fremføring, balanseføres i den grad skattefordelen antas å kunne utnyttes gjennom fremtidige skattepliktige overskudd. Utsatt skatt og utsatt skattefordel som kan balanseføres, er oppført netto i balansen.

Pensjoner

Selskapet har en kollektiv innskuddsbasert pensjonsordning. Hertil er det gitt ytelsesbaserte pensjonsløfter til et fåtall ansatte som er finansiert over drift. Note 7 spesifiserer ordningene.

Ved innskuddsplaner betaler selskapet innskudd til et forsikrings-selskap. Selskapet har ingen ytterligere betalingsforpliktelse

etter at innskuddene er betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad. Eventuelle forskuddsbetalte innskudd balanseføres som eiendel (pensjonsmidler) i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere framtidige innbetalinger.

Ved ytelsesplaner har selskapet det økonomiske ansvaret for at de ansatte får de avtalte ytelsene, som beregnes ut fra forventet sluttlønn. Nåverdien av de definerte ytelsene på balansetidspunktet fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidlene balanseføres som en forpliktelse ved ytelsesplanen. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Økonomiske forutsetninger benyttet for å beregne pensjonskostnad og pensjonsmidler bygger på veiledninger utgitt av Norsk RegnskapsStiftelse.

Arbeidsgiveravgift er beregnet og avsatt på grunnlag av netto faktisk forpliktelse. Estimendringer resultatføres i sin helhet ved at korridorprinsippet ble avviklet i 2015.

Periodens netto pensjonskostnad klassifiseres som lønns- og personalkostnader.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter og bankinnskudd.

Note 2 Driftsinntekter

	Mor		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Royalty	53 372 442	47 951 397	-	-
Medlemskontingent	1 725 000	1 702 000	1 725 000	1 702 000
Annen salgsinntekt	14 652 300	12 833 383	132 756 548	124 789 568
Statstilskudd	31 200 000	30 800 000	31 200 000	30 800 000
Eksterne prosjekttilskudd	36 495 613	37 155 036	36 495 613	37 155 036
Annen driftsinntekt	1 551 376	1 554 293	60 000	96 310
Sum driftsinntekter	138 996 730	131 996 109	202 237 161	194 542 914

Samtlige driftsinntekter skriver seg fra samme forretningsområde (standardisering) og gjelder ytelser levert til det norske markedet.

Note 3 Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Mor	Webdesign, software	Inventar og utstyr	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2017	19 545 274	2 444 742	21 990 016
Tilgang i perioden	-	409 803	409 803
Avgang i perioden	-	-	-
Anskaffelseskost 31.12.2017	19 545 274	2 854 545	22 399 819
Samlede av- og nedskrivninger 31.12.2017	14 655 467	1 838 382	16 493 849
Bokført verdi 31.12.2017	4 889 807	1 016 163	5 905 970

Periodens avskrivninger	2 444 904	466 277	2 911 181
Avskrivningssats	33 %	33 %	
Levetid i år	5 år	3-5 år	

	2017	2016
Leiekostnader telefonsystem	-	45 109
Leiekostnader kontormaskiner	105 444	105 206
Leiekostnader transportmidler	92 477	109 291
Leiekostnader datasystemer og utstyr	31 712	110 938

Konsern	Webdesign, software	Maskiner/ inventar	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2017	50 465 433	4 341 024	54 806 457
Tilgang i perioden	9 212 895	409 803	9 622 698
Avgang i perioden	-	-	-
Anskaffelseskost 31.12.2017	59 678 328	4 750 827	64 429 155
Samlede av- og nedskrivninger 31.12.2017	39 050 514	3 626 274	42 676 788
Bokført verdi 31.12.2017	20 627 815	1 124 553	21 752 368

Periodens nedskrivninger	-	-	-
Periodens avskrivninger	4 855 767	604 174	5 459 941
Avskrivningssats	20-33 %	33 %	
Levetid i år	3-5 år	3 år	

	2017	2016
Leiekostnader telefonsystem	-	45 109
Leiekostnader kontormaskiner	175 706	174 700
Leiekostnader transportmidler	92 477	109 291
Leiekostnader datasystemer og utstyr	37 747	166 034

Note 4 Aksjer datterselskap

Mor					
Selskap	Selskapets aksjekapital	Antall aksjer	Pålydende i kroner	Verdi i balansen	Standard Norges eienandel
Standard Online AS	3 000 000	2 400	1 000	2 400 000	80 %
Standards Digital AS	300 000	300 000	1	252 000	84 %

Aksjene i datterselskapene er bokført til kostpris.

Note 5 Bankinnskudd

	Mor		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Herav bundne midler på skattetrekkskonto	3 353 550	3 095 482	4 111 168	3 803 802
Som dekker skyldig skattetrekk	3 282 234	3 043 679	4 018 249	3 729 933

Note 6 Lønnskostnader, antall årsverk, godtgjørelser til adm. direktør, styre og revisor

Lønnskostnader	Mor		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Lønninger/honorar	58 968 091	57 750 506	70 907 962	69 109 279
Refusjon fra Skattefunn	-	-	-1 078 353	-591 696
Arbeidsgiveravgift	9 498 212	8 588 093	12 042 056	10 921 554
Pensjonskostnader	5 673 361	6 573 202	7 107 117	7 917 986
Honorar innleid personale	2 475 320	1 355 250	2 475 320	1 355 250
Andre ytelser	1 485 759	501 789	1 819 324	605 362
Sum lønnskostnader	78 100 743	74 768 840	93 273 427	89 317 735
Antall årsverk	68,3	65,60	90,8	88,10

Ytelser til administrerende direktør	Mor	
	2017	2016
Lønn	1 429 601	1 360 052
Pensjon (inkl. etterslep fra tidl. år)	325 431	323 110
Annen godtgjørelse	214 683	204 010
Sum ytelse til administrerende direktør	1 969 715	1 887 172

Ytelser til styret	Mor		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Godtgjørelse til styret i Standard Norge	441 700	399 200	441 700	399 200
Herav fast honorar styreleder	123 500	120 000	123 500	120 000

Eventuell konsulentbistand fra styreleder inngår fra 2016 i fast honorar til styreleder.

Honorar til revisor	2017		2016	
	2017	2016	2017	2016
Lovpålagt revisjon	189 530	141 884	269 261	216 884
Attestasjonsoppgaver	73 213	73 568	73 213	73 568
Regnskapsmessig bistand	94 474	80 382	133 458	101 585
Skattemessig bistand	-	-	-	1 825
Sum	357 217	295 834	475 932	393 862

Note 7 Pensjoner

Mor

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne loven.

Innskuddspensjon

Alle ansatte er medlemmer av en kollektiv innskuddsordningen med årlig innskudd på 7 % av lønn opp til 7,1 G og 20 % av lønn mellom 7,1 G og 12 G.

	2017	2016
Kostnad innskuddspensjon ekskl. arbeidgiveravgift	5 534 974	5 573 043
Antall medlemmer	67	66

Standard Norge hadde frem 31.12.2015 en lukket ytelsesordning for ansatte som begynte arbeidsforholdet før 30. juni 2006. Ved full opptjening ga ordningen en livsvarig årlig pensjonsytelse tilsvarende 66% av lønnsnivået ved ordinær pensjonsalder. Ansatte som var medlemmer av den avviklede ytelsesordningen får en kompensasjon for tapt pensjon og som spares og forvaltes gjennom et forsikringselskap.

Avtalefestet pensjon

Standard Norge er medlem av en avtalefestet førtidspensjonsordning (AFP). Ordningen anses som en ytelsesbasert flerforetaksordning, men regnskapsføres som en innskuddsordning frem til det foreligger pålitelig informasjon som gjør selskapet i stand til å regnskapsføre sin proporsjonale andel av pensjonskostnad, pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler i ordningen. Organisasjonens AFP-forpliktelser er dermed ikke balanseført som gjeld.

	2017	2016
Kostnad avtalefestet pensjon ekskl. arbeidgiveravgift	741 122	747 162



Fritt valg i hjemmet - standarden for BPA

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er et viktig bidrag til likeverd og samfunnsdeltakelse for personer med nedsatt funksjonsevne og behov for bistand. BPA gir frihet, fleksibilitet og selvstendig liv for brukerne, og er rettighetsfestet i pasient- og brukerrettighetsloven. Målet med standarden NS 8435 er å sikre ryddige kontraktsforhold mellom kommune og tjenesteleverandør, og dermed bidra til at brukerne får den assistansen de har krav på. Standarden regulerer forhold hvor brukeren selv styrer organisering av praktisk og personlig hjelp. Brukeren kan styre hvem han eller hun vil ha som assistenter, hva assistentene skal gjøre og hvor og når hjelpen skal gis.



Buss-standarden gir billigere busser

Fylkeskommunene eller tilhørende administrasjonsselskaper står for innkjøp av de fleste bussene her til lands. Ulike krav, f.eks. til seteavstand, gulv, dører, setetrekk, holdestenger og stoppknapper, gjør at busser innkjøpt i ett fylke ofte ikke kan brukes i et annet. Dette gir dyrere busser og mindre fleksibilitet på tvers av fylker og regioner. Importørene mener det er mulig å spare inntil 200 000 kroner per buss ved å begrense «skreddersøm». Det kan den nye standarden NS 11050 bidra til.

Driftspensjon

I tillegg til disse ordningene har Standard Norge gitt særskilte pensjonsløfter til et fåtall ansatte og som utbetales eller vil bli utbetalt over driften (usikrede ordninger). Kostnaden og forpliktelsen ved de usikrede ordningene er beregnet av en aktuar og er innregnet i regnskapet som spesifisert nedenfor.

	Usikret ytelsespensjon	
	2017	2016
Årets pensjonsopptjening inkl arb.giveravgift	535 783	524 467
Rentekostnad	238 455	301 524
Resultatført andel actuarielt tap (gevinst)	-554 707	11 622
Netto pensjonskostnad inkl. arb.giveravgift	219 531	837 613

	Usikret ytelsespensjon	
	2017	2016
Pensjonsforpliktelse	9 333 822	9 228 391
Pensjonsmidler	-	-
Netto pensjonsforpliktelse/(-midler)	9 333 822	9 228 391
Ikke resultatført estimatavvik	-	-
Balanseført pensjonsforpliktelse/(-midler)	9 333 822	9 228 391

Antall yrkesaktive medlemmer av ordningen	2	2
Antall pensjonister	1	2
Retting estimatfeil foregående år, ført mot egenkapital	-	-3 237 405

Økonomiske forutsetninger for ytelsesordningen	2017	2016
Diskonteringsrente	2,40 %	2,60 %
Forventet lønnsregulering	3,00 %	2,50 %
Forventet pensjonsøkning	2,25 %	1,50 %
Forventet G-regulering	2,25 %	2,25 %

Konsern

Datterselskapet Standard Online AS har kollektive pensjonsordning tilsvarende beskrivelsen for morselskapet ovenfor. Også Standard Online AS avviklet den kollektive ytelsesordningen per 31.12.2015 og overførte medlemmene til en forbedret innskuddsordning. De samlede pensjonskostnader og -forpliktelser for konsernet fremgår av nedenstående tabeller:

Innskuddsordning	2017	2016
Kostnad innskuddspensjon ekskl. arbeidgiveravgift	7 879 052	6 643 322
Antall medlemmer	90	89

Avtalefestet pensjon	2017	2016
Kostnad avtalefestet pensjon ekskl. arbeidgiveravgift	1 002 839	1 021 667

Driftspensjon

Konsernets usikrede ytelsespensjoner består av ordningene i Standard Norge og konsernets kostnader og forpliktelser er tilsvarende som for mor.

	Usikret ytelsespensjon	
	2017	2016
Årets pensjonsopptjening inkl arb.giveravgift	535 783	524 467
Rentekostnad	238 455	301 524
Resultatført andel aktuarielt tap (gevinst)	-554 707	11 622
Netto pensjonskostnad inkl. arb.giveravgift	219 531	837 613



Må gulrøtter kastes på grunn av krav i en standard?

I 2017 var det flere medieoppslag om at "krumme gulrøtter" må kastes, og det ble vist til "gulrotstandarden". På et møte hos Standard Norge, med representanter fra blant annet gulrotprodusentene, grossistene, Landbruksdirektoratet, Forbrukerrådet, Opplysningskontoret for frukt og grønt og miljøorganisasjonene, ble det ikke avdekket behov for å revidere gulrotstandarden fra 1999, NS 2832. Standarden fastsetter kvalitetskrav og gir regler for sortering, pakking og merking av gulrot som omsettes i frisk tilstand. Den gjelder ikke ved levering til industrien, småsalg på bruket eller selvhøsting, og den setter ikke begrensninger for omsetning og uklassifisert vare. På møtet ble det konkludert med at standarden ikke er skyld i mat-svinn, og at bransjekrav, blant annet til gulrøtter, fungerer tilfredsstillende og gir nødvendig fleksibilitet.

	Usikret ytelsespensjon	
	2017	2016
Pensjonsforpliktelse	9 333 822	9 228 391
Pensjonsmidler	-	-
Netto pensjonsforpliktelse/(-midler)	9 333 822	9 228 391
Ikke resultatført estimatavvik	-	-
Balanseført pensjonsforpliktelse/(-midler)	9 333 822	9 228 391
Antall yrkesaktive medlemmer av ordningen	2	2
Antall pensjonister	1	2
Retting estimatfeil foregående år, ført mot egenkapital	-	-3 237 405
Økonomiske forutsetninger for ytelsesordningen	2017	2016
Diskonteringsrente	2,40 %	2,60 %
Forventet lønnsregulering	3,00 %	2,50 %
Forventet pensjonsøkning	2,25 %	1,50 %
Forventet G-regulering	2,25 %	2,25 %

Note 8 Egenkapital

	Mor		Konsern	
	Annen egenkapital	Annen egenkapital	Minoritet	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.2016	26 181 519	37 065 837	3 321 080	40 386 917
Minoritet stiftelse Standards Digital AS	-	-	48 000	48 000
Resultat 2017	6 847 495	11 333 934	1 121 615	12 455 548
Egenkapital 31.12.2017	33 029 014	48 399 772	4 490 694	52 890 466

Note 9 Kundefordringer

	Mor		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Kundefordringer, datterselskap	5 077 443	5 071 900	-	-
Kundefordringer, eksterne	4 232 067	5 419 473	6 872 814	8 665 370
Avsetning for påregnelig tap	-250 000	-150 000	-480 000	-380 000
Bokført verdi	9 059 510	10 341 373	6 392 814	8 285 370

Note 10 Kortsiktige finansplasseringer

Mor og konsern

Organisasjonen plasserte 17.11.2005 kr. 17 000 000 til forvaltning hos Carnegie Kapitalforvaltning. I 2013 og 2014 ble til sammen kr 15.000.000 innløst og overført bank for å finansiere investeringer i ny teknologi. Aktivaallokeringen av midlene som forvaltes av Carnegi er spesifisert i tabellen under. Investeringen er innregnet til markedsverdi i regnskapet.

Delporteføljer:	2017	2016
Pengemarked	1 887 209	1 865 382
Obligasjoner	6 863 603	6 709 125
Aksjer	1 856 586	1 523 562
Bokført verdi kortsiktige finansplasseringer	10 607 398	10 098 068
Avkastning inneværende år	509 330	151 713

Note 11 Skatt

Mor

Standard Norge er en ideell forening som ikke har erverv som formål og svarer ikke inntektsskatt.

Konsern

Årets skattekostnad i resultatregnskapet:	2017	2016
Betalbar skatt	943 263	2 155 516
Endring i utsatt skatt	-177 723	-714 371
Årets skattekostnad	765 540	1 441 145
Årets skattekostnad beregnes slik:	2017	2016
Resultat før skattekostnad	6 373 594	6 648 991
Endring midlertidig forskjeller	897 403	2 972 323
Permanente forskjeller	-3 340 864	-999 251
Årets skattepliktig inntekt	3 930 133	8 622 063
Skattesats	24 %	25 %
Grunnlag betalbar skatt	943 232	2 155 516

Ledelsessystemer for it-sikkerhet

Standarden NS-EN ISO/IEC 27001 er utarbeidet for å stille krav til etablering, implementering, vedlikehold og kontinuerlig forbedring av et ledelsessystem for informasjonssikkerhet. Et ledelsessystem bevarer konfidensialiteten, integriteten og tilgjengeligheten til informasjon ved å benytte en risikostyringsprosess. Det er viktig at et slikt ledelsessystem er en del av og integrert med organisasjonens prosesser og overordnede styringsstruktur, og at informasjonssikkerhet blir vurdert ved utformingen av prosesser, informasjonssystemer og sikringstiltak.

Spesifikasjon av betalbar skatt i balansen	2017	2016
Betalbar skatt (24 %/25 %)	943 232	2 155 516
Skattefunn til gode	3 358 188	1 007 291
Betalbar skatt i balansen	-2 414 956	1 148 225

Netto skattefunn tilgode per 31.12.2017 inngår i andre kortsiktige fordringer.

Spesifikasjon av midlertidige forskjeller	2017	2016	Endring
Driftsmidler	-3 552 320	-2 670 770	881 550
Fordringer	-216 098	-200 245	15 853
Pensjonsmidler	-	-	-
Sum midlertidige forskjeller	-3 768 418	-2 871 015	897 403
Underskudd til fremføring	-131	-	131
Sum netto midlertidige forskjeller	-3 768 549	-2 871 015	897 534
Sats for beregning av utsatt skatt/skattefordel	23 %	24 %	
Utsatt skatteforpliktelse/(utsatt skattefordel)	-866 767	-689 044	177 724

Note 12 Annen kortsiktig gjeld

	Mor		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Avsetning skyldige feriepenger	6 105 059	5 684 386	7 719 082	7 246 845
Ikke opptjent prosjektstøtte	6 247 290	5 096 487	6 247 290	5 096 487
Annen kortsiktig gjeld	601 588	2 381 170	4 556 478	3 355 127
Sum annen kortsiktig gjeld	12 953 937	13 162 043	18 522 850	15 698 459

Note 13 Varelager

	Mor		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Ferdigvarer	0	0	281 302	418 888
Sum varelager	0	0	281 302	418 888

Note 14 Andre kortsiktige fordringer

	Mor		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Mva til gode	0	0	961 982	529 156
Skattefunn til gode	0	0	2 414 925	0
Andre kostnadsperiodiseringer	771 065	110 513	885 360	316 017
Sum andre kortsiktige fordringer	771 065	110 513	4 262 268	845 173



RSM Norge AS

Filipstad Brygge 1, 0252 Oslo
Pb. 1312 Vikka, 0112 Oslo
Org.nr: 982 316 588 MVA

T +47 23 11 42 00

F +47 23 11 42 01

www.rsmnorge.no

Til generalforsamlingen i Standard Norge

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Standard Norges årsregnskap som viser et overskudd i selskapsregnskapet på kr 6 847 495 og et overskudd i konsernregnskapet på kr 12 455 548. Årsregnskapet består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Standard Norge per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Standard Norge per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD
AUDIT | TAX | CONSULTING

Medlem av Den Norske Revisorforening.

RSM Norge AS is a member of the RSM network and trades as RSM. RSM is the trading name used by the members of the RSM network. Each member of the RSM network is an independent accounting and consulting firm which practices in its own right. The RSM network is not itself a separate legal entity in any jurisdiction.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets og konsernets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokførings praksis i Norge.

Oslo, 2. mai 2018
RSM Norge AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Arntfinn Osyik".

Arntfinn Osyik
Statsautorisert revisor



STANDARD NORGE
Postboks 242
1326 Lysaker

Telefon 67 83 86 00
info@standard.no
www.standard.no

Vi setter standarden.